

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 6

Рівне - 2013

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 6. – Рівне: РДГУ, 2013. – 129 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 8 від 29 березня 2013 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Вступ	6
Ставицька О. <i>Особистісні деформації сучасної молоді в умовах соціально-економічної кризи</i>	8
Артимовець А. <i>Шкільна успішність-неуспішність як визначальний фактор соціальних інтеракцій молодшого школяра</i>	10
Бородаєвський В. <i>Огляд інтертипних відношень у різних моделях соціонічної теорії</i>	12
Вайда Л. <i>Психолого-педагогічна преса в Україні про освітньо-виховні інновації</i>	16
Вознюк Ю. <i>Проблема самоствердження особистості у системі наук про людину</i>	21
Ветрова І. <i>Психологічний аналіз «Я-образу» особистості</i>	24
Ветрова М. <i>Психологічний аналіз формування моральності в дошкільному віці</i>	25
Волошина А. <i>Соціально-психологічні особливості виникнення самотності серед студентської молоді</i>	27
Галабурда Л. <i>Імідж як соціально-психологічний феномен</i>	30
Ганжиловська Ю. <i>Особливості поведінки підлітків в конфліктних ситуаціях</i>	33
Демянюк О. <i>Погляди С. Грофа та К. Уілбера про особливості становлення індивідуального образу світу</i>	35
Джеря В. <i>Особливості та основні прийоми діяльності менеджера</i>	38
Дзюба О. <i>Аналіз психологічного взаємозв'язку навчальної успішності та самооцінки підлітка</i>	42
Єфимець Ю. <i>Самоповага як чинник успішності навчальної діяльності</i>	44
Загоруй М. <i>Психологічні особливості взаємозв'язку типу темпераменту та соціометричного статусу в студентській групі</i>	46

Актуальні питання психологічної науки

Захарук Л. <i>Мотивація як рушійна сила учбової діяльності</i>	48
Кирильчук І. <i>Психологічні особливості самоствердження підлітків</i>	49
Крот Ю. <i>Основні ознаки лідерства у сучасному суспільстві</i>	51
Кукла С. <i>Гендерні відмінності у професійному самовизначенні старшокласників</i>	54
Кушнерук Т. <i>Теоретичний аналіз проблеми спілкування в юнацькому віці</i>	57
Марко А. <i>Психологічний зміст феномену алекситимії</i>	59
Матисяк К. <i>Вплив тривожності на формування самооцінки у підлітковому віці</i>	61
Матюх Л. <i>Психологічний аналіз ділових стосунків в академічних групах</i>	63
Медведчук О. <i>Особливості психокорекційної допомоги підліткам з девіантною поведінкою</i>	65
Міщенко В. <i>Психологічні особливості самоствердження дітей – сиріт підліткового віку</i>	68
Миронець М. <i>Психологічні особливості відчуття самотності у підлітковому та юнацькому віці</i>	70
Музика М. <i>Фактори становлення духовних цінностей особистості</i>	72
Муравська Н. <i>Стрес як джерело активності особистості</i>	74
Ногачевська І. <i>Розуміння поетичного тексту як фактор формування інтелектуальної культури студента-словесника</i>	77
Олексіюк М. <i>Теоретичний аналіз проблеми самотності в психології</i>	80
Омельчук Л. <i>Батьківський авторитет як основа психологічного впливу батьків</i>	83
Осипчук О. <i>Теоретичні аспекти розвитку моральної сфери у молодшому шкільному віці</i>	86
Остаповець Ю. <i>Особливості прояву тривожності у студентів</i>	88

Охмак Л. <i>Прояв комплексу неповноцінності у підлітків.....</i>	91
Пилипака К. <i>Розвиток просоціальної поведінки у підлітковому віці.....</i>	93
Покидько О. <i>Психологічний аналіз творчого мислення у підлітковому віці.....</i>	96
Поліщук В. <i>Аспекти психокорекції процесів емоційно-вольової регуляції в підлітковому віці.....</i>	99
Полюхович Л. <i>Проблема генезису інтрапсихічних конфліктів особистості в рамках психоаналітичного підходу.....</i>	101
Прокопівнюк М. <i>Розвиток соціального інтелекту в юнацькому віці.....</i>	103
Руссу І. <i>Теоретичні аспекти проблеми креативності в молодших школярів.....</i>	106
Соботюк І. <i>Психологічний аналіз агресивності та конфліктності в підлітковому віці.....</i>	108
Станіславів Н. <i>Соціально-психологічна детермінація підліткової самотності.....</i>	110
Суходол А. <i>Особливості формування характеру в юнацькому віці: гендерний аспект.....</i>	113
Тищенко І. <i>Казкотерапія як метод зниження рівня тривожності у молодших школярів.....</i>	116
Трошкіна Є. <i>Психологічний аналіз неуспішності в молодшому шкільному віці.....</i>	119
Чмелюк С. <i>Психологічні чинники виникнення самотності у підлітковому віці.....</i>	122
Яремчук Т. <i>Зрада як соціально-психологічний феномен.....</i>	124

4. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В.Химинець // Режим доступу : <http://www.zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/151-2010-03-22-13-05-06> [Електронний ресурс]
5. Хриков Є.М., Адаменко О.В. Педагогічна наука в Україні: стан та напрями розвитку / Є.М.Хриков, О.В.Адаменко // Шлях освіти. – 2003. - №4. – С.2–7.

УДК 159.923

ПРОБЛЕМА САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У СИСТЕМІ НАУК ПРО ЛЮДИНУ

Вознюк Юлія, аспірантка РДГУ

Керівник: Ямницький В.М., доктор психологічних наук, професор

У сучасній психологічній науці значно зросла цікавість до проблем саморозвитку особистості. В центрі уваги досліджень, мірою всіх речей залишається людина, яка, згідно з ідеями гуманістичної психології, розглядається не як пасивний об'єкт впливів з боку середовища, а як активний суб'єкт, творець власної життєдіяльності.

Проблема самоствердження, як фундаментальна потреба людини, цікавила вчених з давніх часів. Важливу роль у вивченні людини, пізнанні її сенсу буття та утвердження своєї сутності відіграє філософська спадщина.

Тлумачення саморозвитку людини, її утвердження істотно відрізняється у філософському аспекті країн Заходу і Сходу. Ці відмінності підкреслює Л.В. Рябова: «Людина Заходу активно опановує зовнішній світ, поводить у цьому світі як діяч і перетворювач, змінюючи і підпорядковуючи собі світ, західна людина стверджує себе. Схід діє інакше, він спрямовується безпосередньо до вищих цінностей і сенсів буття, а вихід до цих цінностей мислиться через самозаглиблення, замикання у собі, через екстаз. Людина Сходу шукає абсолют» [2]. Зарубіжна і вітчизняна філософія гармонійно доповнюють одна одну щодо розкриття самоствердження. Вони аналізують сутність людського буття, його призначення, свободу волі, межі власного здійснення, і, водночас, пошук компромісу між власними прагненнями та інтересами інших. На підставі фундаментальних філософських досліджень можна зробити висновок, що поняття самоствердження аналізувалося в основному як синонім терміна «спонукання», котре

Актуальні питання психологічної науки

означає внутрішню потребу людини в самовираженні: «прагнення до вдосконалення» А. Адлера і «домагання» К. Левіна [3, с. 139].

Багато особливостей та закономірностей самоствердження можуть бути виявлені за допомогою психологічних досліджень. У контексті психологічної думки самоствердження розглядається орієнтиром розвитку особистості. Психоаналіз зосереджується на внутрішніх, природних передумовах самоствердження. З.Фрейд висунув гіпотезу про неусвідомлені спонукання поведінки людини. Інстинкти, на його думку, є остаточною причиною будь-якої активності, у тому числі й процесу самоствердження. У біхевіоризмі досвід визначається головним чинником у детермінації самостверджувальної поведінки людини. За Б. Скіннером, формула поведінки людини: Стимул — Реакція — Підкріплення. Поведінка людини закономірна й обумовлена і тому характер самоствердження у людей різний і залежить від минулого досвіду навчання. У гуманістичній психології розглядається властиве від народження прагнення людини самоактуалізуватися. А.Маслоу підкреслює унікальність людської особистості, пошук цінностей і смислу існування, а також свободи, яка виражається в самоуправлінні і самовдосконаленні.

В працях вітчизняної психології можна виділити три основні групи психологічних механізмів самоствердження: як прагнення людей проявити себе в активній діяльності (С. Березін, Л. Божович, Л. Коган та ін.), задоволення потреби у спілкуванні (Б.Г. Ананьєв, В.М'ясищев та ін.), прагнення людини до пізнання і самопізнання (О. Кононко, А. Спіркін та ін.). У сфері цієї проблеми працюють сучасні вітчизняні та російські вчені О. Безкоровайна, О. Жизномірська, Л. Осмак, Є. Нікітін, Н. Харламенкова та ін. [1].

Важливим залишається погляд педагогічних досліджень на проблему самоствердження, як внутрішнього механізму індивідуального саморозвитку. Удосконалюється погляд на освіту в напрямку гуманістичних цінностей. Особистість наділяється суб'єктивними властивостями, котрі характеризують її індивідуальність, незалежність, здатність до вибору. За вихованцем остаточно закріплюється статус суб'єкта освіти і власного життя. У психолого-педагогічній практиці здійснювалися пошуки перспективних моделей різних типів навчальних закладів, у яких реалізувалися такі визначальні принципи, як віра в можливість дитини, розкриття її самобутньої природи, повага й утвердження її

особистості (педагогічні системи Р. Штайнера, М. Монтесорі, С. Френе, Дж. Дьюї та ін.) [5, с. 75].

Освіта повинна забезпечити самоствердження кожній людині, визначивши відповідну структуру діяльності навчального закладу і зміст цієї діяльності (функції, технології навчання і виховання, засоби взаємодії суб'єктів освіти). В процесі розробки А.В. Фурманом теорії освітньої діяльності другий період функціонування навчального процесу зводиться до соціального нормування, що передбачає спочатку спільний цикл взаємодії наставника і вихованців, а лише потім самостійне адаптування до потреб практики [4, с. 39]. Однак, багато із даних завдань залишаються нереалізованими практично. Тому створення спеціальних психолого-педагогічних умов та орієнтирів самоствердження стає одним з актуальних завдань сучасної педагогічної психології і реальної практики навчання і виховання.

Список використаних джерел:

1. Безкоровайна О. В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці [Текст] : [монографія] / О. В. Безкоровайна ; М-во освіти і науки України, РДГУ. – Рівне : [Вид. О. Зень], 2009. – 470 с.
2. Рябова, Л. В. Проблемы самореализации человека: Учеб. пособие / Л. В. Рябова; Дон. гос. техн. ун-т. Ростов н/Д: ДГТУ, 1993. – 85 с.
3. Безкоровайна О. Проблема особистісного самоствердження у контексті сучасної освітньо-культурної парадигми / О. Безкоровайна // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії [Текст] : [зб. наук. пр.] : наук. записки РДГУ. – Рівне : [РДГУ], 2011. – Вип. 22. – С. 138-140.
4. Коваль О. Феномен освітнього вчинку у самоствердженні, самовизначенні та вітакультурному зростанні особистості / О. Коваль // Інститут експериментальних систем освіти (науково-дослідний) [Текст] : інформ. бюл. – Т. : Економічна думка, 2004. – Вип. 4. – С. 39-41.
5. Ситнікова Н. Психологія самоствердження особистості старшокласника / Н. Ситнікова // Психологія і суспільство. – 2008. – №2. – С. 75-104.